

NEBEZPEČNÁ PŘÍRODA

(ztracení se v lese; opuštěná zvířata v lese;
včely, vosy, sršni; klíště; zmiije; jedovaté houby)

V lese - se skupinou

Může se vám stát, že jste se školou nebo letním táborem na vycházce v lese. Vy si odskočíte do lesa na záchod a když se vrátíte na cestu, nikde nikdo.

- zkuste skupinu doběhnout, nemohou být moc daleko
- pokud odběhnete na křižovatku, rozcestí, tak pokud nevíte JISTĚ, kterým směrem bylo v plánu jít, zůstaňte raději na místě. Nemá cenu jít naslepo (vy půjdete vpravo, skupina vlevo, když se pro vás vrátí, už tam nebudete). Pak bude hledání ještě horší.
- nejlepší je, vždycky někomu říct, kam jdete (kamarádovi nebo klidně i vedoucímu či učiteli). Přinutit kamaráda, aby zůstal stát na cestě a sledoval kudy se jde. Když se vrátíte z lesa, už půjdete na jistotu.
- pokud jste blízko výchozího bodu a víte, že tam někdo je (např. jste kousek od letního tábora a víte, že tam jsou ostatní vedoucí), je pro vás jednodušší se vrátit než čekat na skupinu, vraťte se. Ale hned se ohlaste některému vedoucímu nebo někomu staršímu, aby mohli kontaktovat tu skupinu, ze které jste se ztratil a oznámit jim, že jsi v táboře.

V lese - sám

- v českých podmínkách nebývá ani v nejdlejších končinách k nejbližším stavením dále než několik kilometrů
- při putování krajinou si všiměj významných bodů kolem sebe (potok, kopce, vysílače, obce, osamělá stavení aj.)
- zabloudíš-li, nepanikař! Zkus si vybavit, kudy jsi šel
- vyber si nějaký směr a postupuj jím (nejlépe podél nějaké cesty, potoka)
- máš-li u sebe mobil a jsi-li na signálu, zavolej rodině, známým nebo přímo policii (popiš výchozí bod, kam jsi šel,...)
- pokud tvůj mobil nemá signál, volej krizové číslo 112. Funguje i bez SIM karty a spojí tě s krizovým záchranným systémem. V oblasti však musí mít signál jakýkoli mobilní operátor, což je velmi pravděpodobné.

Opuštěné či přítulné zvíře v lese

Ať už se v lese ztratíš nebo jdeš jenom na procházku, může se stát, že narazíš na lišku nebo jiné lesní zvíře. Pokud před tebou liška utíká, je to v pořádku. Protože liška je od přírody plachá. Pokud se ale chce lýsat, vypadá přítulně, rozhodně se jí vyhni! S největší pravděpodobností má totiž vzteklinu a tou by tě mohla nakazit. Také se může stát, že najdeš zdánlivě opuštěné hnízdo s malými ptáčky nebo třeba na zemi pelíšek s kolouškem. Zvířátka jsou roztomilá, něžná, bezbranná... Rozhodně se jich ale nedotýkej! Předáváš jim totiž svůj pach. Pokud budeš hladit kolouška, maminka se k němu už nevrátí, protože ji vyděsí právě ten tvůj pach, který překryje pach jejího mláděte. Takové stvoření pak odsoudíš k smrti.

Zmije

Co dělat, když na cestě přede mnou leží zmije?

- rozhodně se nepřibližovat
- had je většinou plachý tvor, a když ho něco vyruší, sám se odplazí do bezpečí
- na člověka útočí jen tehdy, pokud se sám cítí ohrožen
- pokud se neodplazí, je nejlepší obejít ho velkým obloukem a pokračovat v cestě

Co dělat, když někoho kousla zmije?

- uštknutí je nebezpečné zvláště u dětí, alergiků a také na určitých místech (v obličejí, blízko srdce atd.)
- nezmatkovat, postiženého uklidňovat, aby nedostal šok
- co nejrychleji přivolat lékařskou pomoc
- postiženého uložit do klidové polohy na zádech
- ránu chladit
- pokud je pomoc daleko, zaškrtnit místo nad ránou směrem k srdci a dopravit k lékaři
- pokud doprava k lékaři trvá déle, škrtidlo každou půl hodinu na 1 minutu uvolnit

Včely, vosy, sršáni

Dostal jsem žihadlo. Co teď?

- bodnutí nejdříve ostře pálí, pak oteče a druhý den už jen svědí
- trochu horší reakce následuje po bodnutí sršáně
- pouze včelí žihadlo zůstává pevně zabodnuté v ráně
- pokud je žihadlo vidět, je zapotřebí ho opatrně odstranit -- nehty ho vytlačíme ven
- nikdy netlačit přímo na žihadlo, uvolnilo by se tak více jedu
- postižené místo omyjeme vodou a mýdlem
- bolest a otok zmírní přikládání obkladu namočeného do studené vody nebo do octa

Rozšlápl jsem vosí hnízdo. Jak vosám uniknout?

- Úplně nejhorší věc, co lze udělat, je mávat prudce rukama, poskakovat a snažit se vosy pozabíjet. To vosy více rozdráždí a bude více žihadel!
- Nejlépe je rychlým, ale klidným krokem odejít a schovat se (do budovy, do křoví, do vysoké trávy, do seníku).
- Vosy mohou člověka pronásledovat i 50 metrů a více.
- Pokud vosy zalétly pod oblečení, je zapotřebí ho rychle sundat. Vosy nemohou odlétnout a bodají a bodají.

Kdy je bodnutí opravdu nebezpečné a život ohrožující?

- Pokud dostaneme žihadlo do jazyka nebo úst. Otok by mohl způsobit dušení.
- Když je postižený alergický. Reakce po bodnutí je mnohonásobně silnější než u normálního člověka.
- Pokud dostaneme najednou opravdu velké množství žihadel. Nebezpečí hrozí zvláště u malých dětí.

Co dělat, když dostaneme žihadlo do jazyka nebo úst?

- co nejrychleji přivolat lékařskou pomoc
- postižená místa chladit
- postiženého uklidňovat

Jaké mohou být reakce na bodnutí včelou nebo vosou?

- místní nealergická reakce v místě vpichu (bolest, svědění)
- místní alergická reakce (bolestivé otoky, zarudnutí)
- celková alergická reakce (otoky, zvracení, průjem, dušnost, slabost, kolaps, bezvědomí)

Jak poznám, že je někdo alergický?

- potom, co dostane žihadlo, začne rychle otékat
- má silné dýchací potíže, obtížně polyká
- pociťuje slabost a závratě
- po chvíli se dostaví nevolnost a křeče v oblasti břicha
- může také upadnout do bezvědomí

Co dělat, když dostane žihadlo alergik?

- alergici při sobě často mívají své prášky (Dithiaden) právě pro tyto situace.
- pokud je má postižený při sobě, dejte mu je. Při štípnutí včelou nebo vosou použijte předepsané léky, a to i tehdy, necítí-li alergik žádné příznaky
- pokud se jedná o jediné bodnutí, je zapotřebí uložit postiženého do stabilizované polohy a zajistit, aby poraněná končetina ležela pod úrovní srdce.
- co nejdříve přivolat lékařskou pomoc
- postižená místa chladit
- postiženého uklidňovat

Mohu nějak předejít štípnutí hmyzem?

- vyhýbejte se místům s zvýšeným výskytem včel a vos.
- upozorněte rodiče nebo starší osoby na známá vosí hnízda v okolí, ať je zkusí odstranit
- pokud se hnízda neodstraní, v žádném případě se o to nepokoušejte sami, vyhýbejte se jim!
- nechod'te v přírodě bosí
- při práci na zahradě používejte rukavice a pokrývku hlavy
- pestré barvy na oděvu přitahují a provokují hmyz!
- nejezte ve volné přírodě

Klíště

Co dělat, když je klíště zakouslé do kůže?

- rozhodně nevytrhávat, v ráně by mohla zůstat hlavička
- nejlepší je klíště jednoduše vytočit nebo vykývat z rány
- není dobré ho potírat mastnými krémy, mýdlem nebo olejem, klíště se sice udusí a pak jde lépe vytáhnout, ale předtím se vypustí do rány toxiny
- ránu vydezinfikovat
- když po mně klíště zatím jen leze a není zakouslé, stačí ho smést na zem
- rozhodně jej nedrtit mezi nehty, krev z klíštěte může potřísnit ruce a malou záděrkou nás nakazit

Je kousnutí tak malého tvora vůbec nebezpečné?

- klíště přenáší dvě vážné choroby -- zánět mozkových blan a borreliózu
- obě nemoci jsou v pokročilých stádiích jen těžko léčitelné a způsobují vážné poruchy lidského organismu (např. ochrnutí)
- je zapotřebí zachytit obě nemoci již v prvním stádiu, kdy jsou snadněji léčitelné
- klíště chytíme nejspíše v kapradí, vysoké trávě, v listnatém lese
- proto je nutné se po každém výletě pořádně prohlédnout a pak sledovat svůj zdravotní stav po tři až čtyři týdny
- při sebemenších příznacích onemocnění vyhledat lékaře
- je možné se nechat proti zánětu mozkových blan očkovat, informace lze zjistit u lékaře

Je každé klíště nakažené?

- samozřejmě, že ne, nebezpečné je asi jedno z deseti
- jsou však některé oblasti v České republice, kde je výskyt nakažených klíšťat zvýšený
- informace o těchto oblastech můžete najít na nejbližší hygienické stanici

Jak se borrelióza v prvním stádiu projevuje?

- za pár dní po kousnutí se v okolí místa, kde bylo klíště přisáté, objeví velká, zarudlá, okrouhlá skvrna
- skvrna postupně od středu bledne
- současně se projevuje únava a zvýšené teploty
- v tomto stádiu je nemoc snadno léčitelná antibiotiky
- pokud se však na nemoc nepřijde, začnou postiženého po řadě měsíců bolet klouby a svaly a cítí stálou, velkou únavu

Jak poznám, že jsem se nakazil zánětem mozkových blan?

- první příznaky se projeví za jeden nebo dva týdny od kousnutí a připomínají chřipku
- postižený pociťuje bolest hlavy, malátnost, má teplotu a je mu na zvracení
- pak se všechno uklidní
- ale je to jen klid před bouří
- za 7 až 14 dní vypukne druhá fáze
- teplota vyletí až na 40°C
- postižený má silné bolesti hlavy, ze kterých je mu na zvracení

Jedovaté houby

Co s člověkem, který snědl jedovaté houby?

- postižený má velké bolesti břicha, trpí průjmy, může mít dokonce poruchy vidění, slinění a slzení, má sníženou tepovou frekvenci
- okamžitě volat lékaře
- pokud uplynula od požití hub kratší doba (několik málo hodin), pokusit se vyvolat zvracení
- jeden z dobrých způsobů je vypít slané teplé vody (2 lžíce na 0,5 litru)
- další možností je samozřejmě strčit prsty do krku
- po vyvracení vypít 1/4 litru vody se 4 - 8 tabletami živočišného uhlí
- v případě, že by postižený upadl do bezvědomí, uložit do stabilizované polohy a vyčistit dutinu ústní od zvratků, aby nedošlo k udušení

ČTVRTÝ TEST: JAK SI DÁVAL(A) POZOR NA BESEDĚ O NEBEZPEČÍ PŘÍRODY?

1. Pokud jsi se třídou nebo nějakou skupinou na vycházce v lese a ty si potřebuješ odskočit:

- a) prostě jdeš a uděláš to co nejrychleji, pak skupinu doběhneš
- b) nestydíš se, někomu (kamarádce, vedoucímu) řekneš, že jdeš na záchod
- c) pro jistotu na záchod nejdeš, aby ses neztratil (a) a zkusíš to ještě vydržet

2. Stalo se, že se v lese ztratíš. Pokud jsi předtím šel (šla) se skupinou lidí, tak:

- a) zkusíš skupinu doběhnout, nemohou být daleko. Pokud doběhneš na křižovatku, zůstaneš na místě. Však oni se pro tebe vrátí.
- b) poběžíš za skupinou, pokud bude křižovatka, tak zkusíš jednu z cest a poběžíš pořád dál.
- c) zůstaneš stát na místě, kde ses ztratil(a) a budeš volat o pomoc (křikem nebo mobilem).

3. Co když se ale ztratíš v lese, kde budeš zcela sám (sama)? Více odpovědí je správných!

- a) nebudeš panikařit, zkusíš si vybavit, kudy jsi šel (šla)
- b) budeš nahlas volat a křičet o pomoc
- c) začneš pobíhat po lese a hledat správný směr, kudy se vydat
- d) vybereš si nějaký směr a postupuješ jím (nejlépe podél cesty, potoka)
- e) začneš si budovat místo, kde případně v noci přespíš
- f) máš-li u sebe mobil, zavoláš rodině, známým, policii, pokud nemáš signál, tak na krizové číslo 112 krizový záchranný systém)
- g) zůstaneš stát na místě, kde jsi se ztratil(a) a budeš doufat, že tě někdo najde

4. Na vycházce v lese uvidíš opuštěné nebo přítulné zvíře.

- a) zkusíš jít blíž a zvířátko si pohladit. Je tak bezbranné a roztomilé
- b) zkusíš opatrně zvířátko vzít ze země a chceš ho zachránit tím, že ho vezmeš domů, případně k veterináři
- c) z dálky a opatrně si ho prohlédneš, příp. vyfotíš
- d) snažíš se křikem zvíře odehnat, jestli má vzteklinu, mohlo by tě nakazit

5. Nejen v lese můžete potkat zmijs. Co dělat, když je před tebou na cestě a vadí ti v cestě?

- a) vezmeš kámen nebo klacek a snažíš se zvíře z cesty vyhnat nebo odstranit
- b) pokud uvidíš na zemi zmijs (nebo jiného hada), obejdeš ho velkým obloukem
- c) pro jistotu jdeš úplně jinou cestou, třeba změniš i směr a cíl své vycházky

6. Jenže někdy si zmijs nemusíš všimnout a ona tě může kousnout.

Co budeš dělat, když kousne tvého kamaráda? Zaškrtni víc odpovědí!

- a) nezmatkovat, postiženého uklidňovat, aby nedostal šok
- b) co nejrychleji přivolat lékařskou pomoc
- c) zkusíš vzít kamaráda kolem pasu a odejít s ním k nejbližšímu stavení
- d) postiženého uložit do klidové polohy na zádech
- e) pokud je to možné, tak ránu chladit
- f) zkusíš mu jed z rány vycucnout
- g) pokud je pomoc daleko, zaškrtnit místo nad ránou směrem k srdci a dopravit k lékaři
- h) necháš kamaráda na místě a běžíš co nejrychleji pro nějakou pomoc
- ch) pokud trvá doprava k lékaři dlouho, je nutné škrtnout každou půl hodinu na 1 minutu uvolnit
- i) snažíš se zmijs chytit, abys ji pak mohl ukázat lékařům, protože nevíš jistě, že je to zmijs

7. Co uděláš, když dostaneš žihadlo?

- a) honem zavoláš rodiče nebo rovnou záchranku
- b) pokud je vidět, nehty ho vytlačíš z rány ven. Nikdy nesmíš tláčit přímo na žihadlo, uvolní se tak více jedu! Pak místo omyješ vodou a mýdlem. Bolest zmírní obklad namočený ve studené vodě nebo octu
- c) přelepíš si píchanec čistou náplastí

8. Nechtěně jsi rozšlápl(a) vosí hnízdo. Co teď?

- a) co nejrychleji budeš utíkat pryč, do nějakého úkrytu
- b) budeš křičet a mávat rukama, abys včely odehnal(a)
- c) nejlépe je rychlým a klidným krokem odejít a schovat se (do budovy, křoví, seníku)

9. Kdy je bodnutí opravdu nebezpečné? Zaškrtni více odpovědí!

- a) pokud dostaneš žihadlo do jazyka nebo do úst
- b) vždycky
- c) pokud je postižený alergický na bodnutí
- d) pokud při píchnutí žihadla zrovna trpíte nějakou nemocí (chřipka a pod.)
- e) pokud dostaneš najednou velké množství žihadel

10. Jak poznám, že je někdo alergický na bodnutí?

- a) alergika nepoznám, pozná se to až za týden nebo déle
- b) poté, co dostane žihadlo, začne rychle otékat, obtížně polyká, má slabost a závratě, cítí nevolnost a křeče v oblasti břicha, může také upadnout do bezvědomí
- c) okamžitě upadne do bezvědomí

11. Můžu nějak předejít štípnutí hmyzem? Zaškrtni více odpovědí!

- a) budeš se vyhýbat místům se zvýšeným výskytem včel a vos
- b) nebudeš vůbec chodit ven v době, kdy létají včely a vosy
- c) upozorníš rodiče nebo starší osoby a vosí hnízda v okolí, ať je zkusí odstranit
- d) když najdeš vosí hnízdo, odstraníš ho sám (sama)
- e) nebudeš chodit v přírodě bosý (bosá)
- f) budeš chodit do přírody se sprejem proti hmyzu
- g) nebudeš jíst ve volné přírodě

12. Co dělat, když je klíště zakouslé do kůže?

- a) rozhodně nevytrhávat, nejlepší je klíště vytočit nebo vykývat z rány
- b) potírat klíště krémem, mýdlem nebo olejem
- c) rozdrtit klíště mezi nehty

13. Jsi na chalupě u babičky a ta omylem sní jedovaté houby. Co musíš udělat?

- a) honem doběhneš k sousedům a požádáš je o pomoc a radu
- b) zavoláš sanitkou záchranku
- c) zkusíš postiženého přinutit ke zvrácení - buď se má vypít slaná teplá voda, nebo „strčit prsty do krku“

ŘEŠENÍ PÁTÉHO TESTU:
JAK SI DÁVAL(A) POZOR NA BESEDĚ
O NEBEZPEČÍ PŘÍRODY?

1b

2a

3a, d, f

4c

5b

6a, b, d, e, g, ch

7b

8c

9a, c, e

10b

11a, c, e, g

12a

13c

